

**Diagnoza służąca
wyznaczeniu obszaru
zdegradowanego i obszaru
rewitalizacji na terenie
Gminy Brzozie**

Zleceniodawca:

Gmina Brzozie

Brzozie 50

87-313 Brzozie

Autorzy:

Marcelina Więcek

Katarzyna Tomczak

Zofia Dzierżanowska

Magdalena Kmak

Michał Kozielski

Listopad 2025

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	5
2. Metodologia opracowania dokumentu.....	6
2.1. Słownik pojęć	6
2.2. Objasnienia metodyczne	7
2.3. Struktura dokumentu.....	8
2.4. Zakres terytorialny i metodyczny diagnozy	9
3. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	9
3.1. Wybór jednostek analitycznych.....	9
3.2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego.....	11
3.3. Metodologia delimitacji obszaru rewitalizacji	16
4. Diagnoza stanu istniejącego	17
4.1. Położenie administracyjne i geograficzne.....	17
4.2. Sfera społeczna.....	18
4.2.1. Zmiany demograficzne	18
4.2.2. Bezrobocie	19
4.2.3. Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia	21
4.2.4. Poziom bezpieczeństwa	23
4.2.5. Poziom edukacji	24
4.2.6. Aktywność kulturalna	24
4.2.7. Zaangażowanie w życie obywatelskie i społeczne	25
4.2.8. Podsumowanie analizy sfery społecznej.....	26
4.2.9. Konsultacje społeczne	28
4.2. Pozostałe sfery.....	30
4.2.1. Sfera gospodarcza	30
4.2.2. Sfera środowiskowa	31
4.2.3. Sfera techniczna.....	32
4.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	35
4.2.5. Podsumowanie analizy pozostałych sfer	36
5. Delimitacja obszaru zdegradowanego	37
6. Delimitacja obszaru rewitalizacji	39

Tabela 1. Charakterystyka jednostek analitycznych Gminy Brzozie.....	10
Tabela 2. Wskaźniki delimitacyjne w sferze społecznej.	12
Tabela 3. Wskaźniki delimitacyjne ze sfer pozaspołecznych.....	13
Tabela 4. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- zmiany demograficzne.....	19
Tabela 5. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- bezrobocie.	21
Tabela 6. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia.....	23
Tabela 7. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- poziom bezpieczeństwa.	23
Tabela 8. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- poziom edukacji.	24
Tabela 9. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- aktywność kulturalna.	25
Tabela 10. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- zaangażowanie w życie obywatelskie i społeczne.	26
Tabela 11. Wartości znormalizowanych, częściowych wskaźników syntetycznych sfery społecznej wg jednostek analitycznych- część I.....	27
Tabela 12. Wartości znormalizowanych, częściowych wskaźników syntetycznych sfery społecznej wg jednostek analitycznych- część II.....	27
Tabela 13. Wartość wskaźnika syntetycznego sfery społecznej wg jednostek analitycznych.	28
Tabela 14. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera gospodarcza.	31
Tabela 15. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera środowiskowa.	32
Tabela 16. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera techniczna (część I).....	34
Tabela 17. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera techniczna (część II).....	35
Tabela 18. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	36
Tabela 19. Punktacja wskaźników negatywnych w poszczególnych sferach pozaspołecznych wg jednostek analitycznych.	36
Tabela 20. Punktacja zbiorcza sfery pozaspołecznej wg jednostek analitycznych.	37
Tabela 21. Wyniki analizy wskaźnikowej- obszary zdegradowane.	37
Tabela 22. Charakterystyka obszaru zdegradowanego Gminy Brzozie.....	38
Tabela 23. Charakterystyka obszarów rewitalizacji.....	39
Rysunek 1. Podstawowe jednostki analityczne Gminy Brzozie.	10
Rysunek 2. Plakat promujący udział w badaniu ankietowym dla mieszkańców.	15
Rysunek 3. Plakat promujący udział w konsultacjach społecznych.	15
Rysunek 4. Lokalizacja Gminy Brzozie na tle podziału administracyjnego.....	17
Rysunek 5. Rozmieszczenie obszarów szczególnie zagrożonych marginalizacją oraz na których występują problemy społeczno-gospodarcze według mieszkańców Gminy.....	29
Rysunek 6. Obszar zdegradowany Gminy Brzozie.....	38
Rysunek 7. Obszar rewitalizacji Gminy Brzozie.	40

1. Wprowadzenie

Poprzednikiem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzozie na lata 2025-2032 był Gminny Program Rewitalizacji Gminy Brzozie na lata 2016-2023, przyjęty Uchwałą Nr XXVI/165/2018 Rady Gminy Brzozie z dnia 8 marca 2018 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzozie na lata 2016-2023. Został on opracowany zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu umożliwienia ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Dokument został również wpisany do „Wykazu programów rewitalizacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego” na podstawie uchwały Nr 41/2001/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 października 2018 r. Umożliwił on ubieganie się o publiczne środki finansowe, niezbędne na realizację przyjętych w Programie działań.

Zgodnie z art. 3 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2024 poz. 278), za przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie należy do właściwości gminy, stanowiąc jej zadania własne. Jednocześnie wskazuje na ich fakultatywny charakter. Jest to równoznaczne z tym, że gminy nie są zobligowane do wykonania programu rewitalizacji. Potrzeba jego sporządzenia powinna wynikać z występowania specyficznych problemów określonych w ustawie.

W związku z zakończeniem obowiązywania ww. dokumentu, Gmina Brzozie przystąpiła do opracowania diagnozy pozwalającej na wyznaczenie obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji, na których możliwe będzie zaplanowanie działań wyprowadzających te tereny z stanu kryzysowego. W wymiarze finansowym, Program stanowi podstawę do dalszego ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Celem diagnozy przedstawionej w dokumencie jest wyznaczenie (delimitacja) obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Brzozie. Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, obszarem zdegradowanym jest fragment gminy charakteryzujący się stanem kryzysowym szczególnie w sferze społecznej, dotyczącym m.in.: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2024 poz. 1411), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto, charakteryzuje go co najmniej jeden wskaźnik ze sfer pozaspołecznych, tj.: gospodarczej, środowiskowej, technicznej lub funkcjonalno-przestrzennej. Obszar rewitalizacji, z kolei, znajduje się w obrębie obszaru zdegradowanego i cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (art. 10 ww. Ustawy). proces delimitacji tych obszarów poprzedzony jest podziałem gminy na jednostki analityczne.

2. Metodologia opracowania dokumentu

2.1. Słownik pojęć

Poniższa terminologia związana z rewitalizacją pochodzi z ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2024 poz. 278) i ma na celu pełne zrozumienie procesu rewitalizacji.

- Rewitalizacja- stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.
- Stan kryzysowy- stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2024 poz. 1411), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
 - ⇒ gospodarczej- w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
 - ⇒ środowiskowej- w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
 - ⇒ przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
 - ⇒ technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
- Obszar zdegradowany- obszar na którym zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze społecznej oraz w co najmniej jednej ze sfer pozaspołecznych. Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych

granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

- Obszar rewitalizacji- obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny poprzemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokojowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.
- Interesariusze rewitalizacji- są nimi w szczególności:
 - ⇒ mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
 - ⇒ mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
 - ⇒ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
 - ⇒ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
 - ⇒ jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
 - ⇒ organy władzy publicznej;
 - ⇒ podmioty, inne niż organy władzy publicznej, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

2.2. Objaśnienia metodyczne

Zgodnie z treścią art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, celem diagnozy jest przeprowadzenie analiz, wykorzystujących obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań, które jednoznacznie pozwolą stwierdzić występowanie negatywnych zjawisk społecznych oraz pozostałych określonych w ustawie. Stanowią one podstawę do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, a następnie- do oceny aktualności i stopnia realizacji sporządzonego gminnego programu rewitalizacji.

Procedurę uchwalenia gminnego programu rewitalizacji reguluje ustawa, określając kolejne etapy:

- 1) Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji na podstawie uchwały Rady Gminy lub Miasta na wniosek Wójta, Burmistrza lub prezydenta, którego załącznik stanowi poniższa diagnoza;

- 2) Sporządzenie gminnego programu rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze uchwały. Etap ten rozpoczyna się, jak i kończy uchwałą Rady Gminy lub Miasta. Pierwszą uchwałą stanowi uchwała Rady Gminy lub Miasta w sprawie przystąpienia do sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji, zaś ostatnią- uchwała w sprawie przyjęcia dokumentu.
- 3) Uzupełnienie przyjętego programu rewitalizacji o ewentualne akty prawa miejscowego, zapewniającego dodatkowe narzędzia lub zgodność ze stanem faktycznym, tj. uchwała o wyznaczeniu Specjalnej Strefy Rewitalizacji, uchwała o zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego lub Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego.

Procedura delimitacji obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji, zastosowana w opracowywanej diagnozie składa się z następujących etapów:

- 1) Dobór jednostek analitycznych- opisany szczegółowo w podrozdziale 3.1. „Wybór jednostek analitycznych”;
- 2) Opracowanie listy obiektywnych i weryfikowalnych wskaźników dostosowanych do lokalnych uwarunkowań;
- 3) Przeprowadzenie inwentaryzacji terenowej stanu istniejącego Gminy oraz konsultacji społecznych;
- 4) Przeprowadzenie analiz wskaźnikowych w obrębie przyjętych jednostek;
- 5) Określenie obszarów koncentracji zjawisk kryzysowych, ze szczególnym uwzględnieniem negatywnych zjawisk społecznych;
- 6) Wyznaczenie obszarów zdegradowanych jako jednostki analityczne wyróżniające się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego negatywnego zjawiska ze sfer pozaspołecznych, tj.: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej;
- 7) Wyznaczenie obszarów rewitalizacji, wykazujących nadmierne nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych, z zachowaniem ograniczeń ustawowych, tj. powierzchni obszaru rewitalizacji nie przekraczającej 20% powierzchni gminy oraz udziału ludności zamieszkującej obszar wynoszącej maksymalnie 30%;
- 8) Podjęcie uchwały przez Radę Gminy w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

2.3. Struktura dokumentu

Zakres opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Brzozie określa art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, który dzieli analizy na pięć głównych sfer:

- społeczną,
- gospodarczą,
- środowiskową,
- przestrzenno-funkcjonalną,
- techniczną.

W ramach każdej ze sfer, opracowano wieloaspektowe wskaźniki ilościowe i jakościowe, pozwalające na wnikliwe zdiagnozowanie istniejącego stanu Gminy Brzozie.

2.4. Zakres terytorialny i metodyczny diagnozy

Co do zasady, ustawa o rewitalizacji wskazuje terytorialny charakter procesu rewitalizacji, co oznacza, że planowane działania powinny być podejmowane w granicach obszaru rewitalizacji. Założenie to wynika z konieczności zapewnienia przemyślanego i kompleksowego procesu, obejmującego interwencją obszary najbardziej potrzebujące. Ustawa dopuszcza jednak, w wyjątkowych sytuacjach, lokalizację działań rewitalizacyjnych poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji. Uzasadnieniem zastosowania tego rozwiązania musi być specyfika planowanych działań. W praktyce oznacza to, że działania przewidziane poza obszarem rewitalizacji wciąż będą dedykowane i dostępne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W celu poprawnego zdiagnozowania obszarów kryzysowych Gminy Brzozie, analizy przeprowadzono na całym obszarze Gminy, w podziale na przyjęte jednostki analityczne.

Poza analizą wskaźnikową, elementem obowiązkowym planowania działań rewitalizacyjnych jest partycypacja społeczna, oznaczająca aktywny udział interesariuszy, tj. mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz pozostałych podmiotów w etapy przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji, poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz pracach Komitetu Rewitalizacji. Przyjęty model partycypacyjny pozwala na dogłębne zdiagnozowanie problemów występujących w społeczności, dla której projektowane są działania rewitalizacyjne.

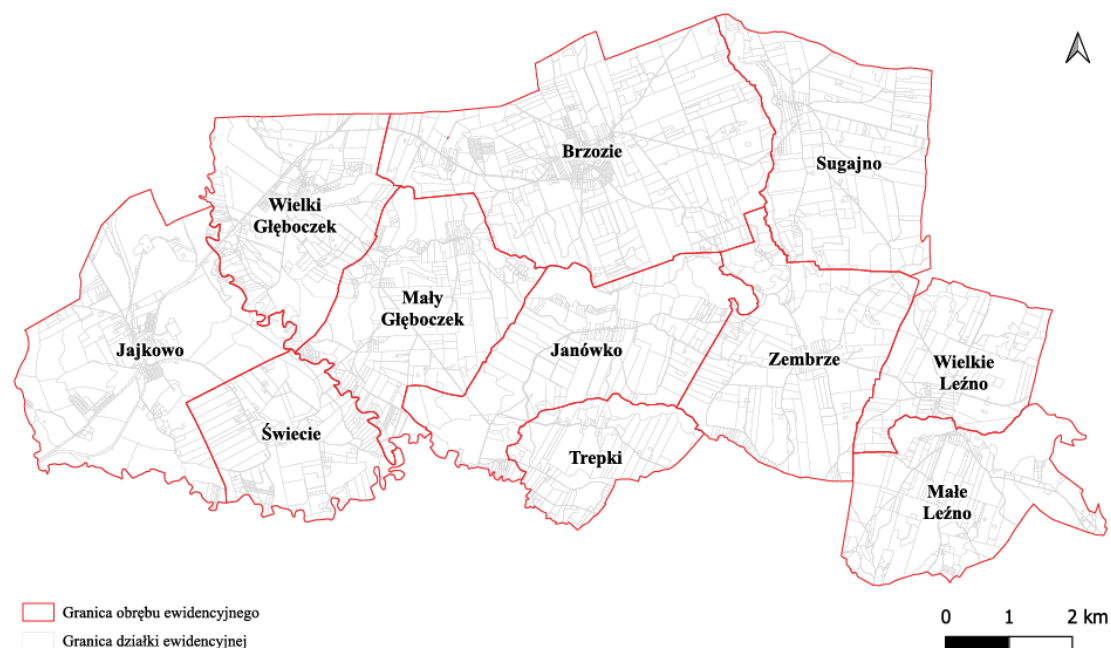
3. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

3.1. Wybór jednostek analitycznych

Pierwszym etapem procesu delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji był dobór podstawowych jednostek analitycznych, tj. jednostek przestrzennych, do których możliwe będzie odniesienie zebranych danych. Powinny być one niepodzielnymi, spójnymi obszarami, wyróżniającymi się jako całość pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym, dla których możliwe jest pozyskanie niezbędnych danych.

Wzorując się na „Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Brzozie na lata 2016-2023”, poddano analizie podział gminy na obręby ewidencyjne. W przypadku gmin wiejskich, jest to zazwyczaj jedyny istniejący podział przestrzenny funkcjonujący w strukturze zarządzania jednostką samorządu terytorialnego oraz prowadzenia polityki rozwoju. W związku z tym, wszystkie statystyki prowadzone przez Urząd Gminy oraz jednostki podległe, opracowywane są w tym podziale. Dodatkowo, obręby ewidencyjne wyznaczane na podstawie historii, fizjonomii, funkcji i układów społecznych, z uwzględnieniem oczekiwań lokalnej społeczności, tworzą zwartą przestrzeń, w której można zdiagnozować unikalne zjawiska. Dlatego też, w poniższej diagnozie zastosowano podział na 11 podstawowych jednostek analitycznych, będących obrębami ewidencyjnymi, a w przypadku Gminy Brzozie, będącymi również sołectwami, których rozmieszczenie przedstawiono na Rysunku 1.

Rysunek 1. Podstawowe jednostki analityczne Gminy Brzozie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ewidencji Gruntów i Budynków Powiatu Brodnickiego

Poniższa Tabela 1. zawiera szczegółową charakterystykę przyjętych jednostek analitycznych w zakresie danych niezbędnych do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, określonych w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Tabela 1. Charakterystyka jednostek analitycznych Gminy Brzozie

Nazwa jednostki analitycznej	Liczba mieszkańców jednostki analitycznej w 2024 r.	Udział liczby mieszkańców jednostki w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy	Powierzchnia jednostki analitycznej [ha]	Udział powierzchni jednostki w ogólnej powierzchni Gminy
Brzozie	1288	33,88%	1628,06	17,36%
Jajkowo	592	15,57%	1195,80	12,75%
Janówko	208	5,47%	915,26	9,76%
Małe Leżno	162	4,26%	743,60	7,93%
Mały Głęboć	211	5,55%	838,29	8,94%
Sugajno	208	5,47%	902,45	9,62%
Świecie	204	5,37%	565,74	6,03%
Trepki	71	1,87%	390,36	4,16%
Wielki Głęboć	516	13,57%	782,13	8,34%
Wielkie Leżno	151	3,97%	522,87	5,57%
Zembrze	191	5,02%	895,09	9,54%
Gmina Brzozie	3802	100,00%	9379,64	100,00%

Źródło: dane USC Gminy Brzozie, Ewidencja Gruntów i Budynków Powiatu Brodnickiego

3.2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego

Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gminy Brzozie zastosowano analizę ilościową oraz jakościową. Pierwsza z nich opierała się na wielokryterialnych wskaźnikach, sformułowanych na podstawie danych statystycznych pozyskanych z instytucji publicznych oraz innych dostępnych źródeł, tj:

- Powiatowy Urząd Pracy w Brodnicy,
- Urząd Gminy Brzozie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzoziu,
- Urząd Stanu Cywilnego Gminy Brzozie,
- Komenda Powiatowa Policji w Brodnicy,
- Szkoła Podstawowa w Brzoziu,
- Szkoła Podstawowa w Jajkowie,
- Szkoła Podstawowa w Wielkim Leźnie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Brzoziu,
- Rejestr REGON,
- Ewidencja Gruntów i Budynków Powiatu Brodnickiego,
- Geodezyjna Ewidencja Sieci Uzbrojenia Terenu Powiatu Brodnickiego,
- inwentaryzacja terenowa przeprowadzona w dniach 11.08.2025 r.-12.08.2025 r.

Dotyczyły one głównie sfery społecznej, jako czynnika stanowiącego podstawę procesu rewitalizacji. Ustawa o rewitalizacji określa zjawiska, powodujące stany kryzysowe z powodu ich koncentracji, które dotyczą w szczególności:

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- przestępczość,
- wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2024 poz. 1411),
- niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego,
- niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Łącznie zostało opracowanych 20 wskaźników delimitacyjnych, obrazujących natężenie zjawisk w zakresie: zmian demograficznych, bezrobocia, ubóstwa, wykluczenia społecznego, uzależnień, poziomu bezpieczeństwa, poziomu edukacji, aktywności kulturalnej oraz zaangażowania w życie obywatelskie i społeczne (Tabela 2.). Rozbudowany zbiór wskaźników pozwolił na szczegółowe przeanalizowanie istniejącego stanu Gminy w kontekście funkcjonowania społeczeństwa, z uwzględnieniem czynnika aktualności danych. W związku z tym, biorąc pod uwagę jak najbardziej aktualny stan danego zjawiska, wszystkie dane statystyczne stanowią informację na dzień 31.12.2024 r.

Tabela 2. Wskaźniki delimitacyjne w sferze społecznej.

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Wskaźnik
1.	Zmiany demograficzne	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa
2.	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa
3.		Liczba osób bezrobotnych do 30. r.ż. na 100 mieszkańców sołectwa
4.		Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa
5.		Liczba kobiet bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa
6.		Liczba osób pozostających w szczególnej sytuacji na 100 mieszkańców sołectwa
7.	Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców sołectwa
8.		Liczba osób ze świadczeniami z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców sołectwa
9.		Liczba osób w gospodarstwie domowym korzystających z opieki społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców sołectwa
10.		Liczba osób korzystających z pomocy Banku Żywności na 100 mieszkańców sołectwa
11.		Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego na 100 mieszkańców sołectwa
12.		Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” na 10 gospodarstw domowych w sołectwie
13.	Poziom bezpieczeństwa	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców sołectwa (bez zdarzeń w ruchu drogowym)
14.	Poziom edukacji	Udział uczniów uczęszczających na zajęcia wyrównawcze według miejsca zamieszkania uczniów w ogólnej liczbie uczniów poszczególnych jednostek analitycznych
15.	Aktywność kulturalna	Udział liczby wypożyczeń wolumenów według miejsca zamieszkania wypożyczającego z Gminnej Biblioteki Publicznej w ogólnej liczbie wypożyczeń w ciągu roku
16.		Udział czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej według miejsca zamieszkania na 100 mieszkańców sołectwa
17.	Zaangażowanie w	Frekwencja w wyborach sołtysa
18.	życie	Frekwencja w zebraniach społecznych
19.	obywatelskie i	Obecność Kół Gospodyń Wiejskich na terenie sołectwa
20.	społeczne	Obecność Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie sołectwa

Źródło: opracowanie własne

W celu porównania wpływu poszczególnych wskaźników na kształtowanie się stanu kryzysowego jednostki analitycznej, niezbędne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego. Został on wyznaczony zgodnie z metodą Perkala. Szczegółowy proces wyznaczania wskaźnika syntetycznego omówiony został w podrozdziale 3.3. „Metodologia delimitacji obszaru rewitalizacji”.

Procedura delimitacji obszarów zdegradowanych została poszerzona o analizę wskaźników pozaspołecznych, ze sfer: środowiskowej, gospodarczej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Wynika ona z treści art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, kwalifikującego obszar zdegradowany jako teren występowania negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego z negatywnych zjawisk z pozostałych sfer. Poniższa Tabela 3. przedstawia wszystkie zastosowane wskaźniki ze sfer pozaspołecznych.

Tabela 3. Wskaźniki delimitacyjne ze sfer pozaspołecznych

Nr wskaźnika	Sfera	Nazwa wskaźnika
1.	Gospodarcza	Liczba aktywnych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców sołectwa
2.		Liczba skreślonych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców sołectwa
3.		Liczba aktywnych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców sołectwa
4.		Liczba skreślonych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców sołectwa
5.	Środowiskowa	Ilość odpadów zawierających azbest do utylizacji na 10 budynków w sołectwie [Mg]
6.		Frekwencja uczestników programu „Gmina Brzozie łapie deszcz”
7.		Liczba zwierząt poddanych sterylizacji lub kastracji na 10 gospodarstw domowych w sołectwie
8.		Liczba kotłów do wymiany niespełniających wymogów Ekoprojektu na 10 budynków w sołectwie
9.		Liczba dzikich wysypisk śmieci na 100 ha
10.	Techniczna	Stopień zwodociągowania
11.		Stopień skanalizowania
12.		Liczba zbiorników bezodpływowych na 10 budynków w sołectwie
13.		Liczba studni na 10 budynków w sołectwie
14.		Dostępność do światłowodu
15.		Liczba sklepów spożywczych na 100 mieszkańców sołectwa
16.		Liczba przystanków autobusowych na 100 ha
17.		Liczba miejsc rekreacji na 100 ha
18.		Liczba boisk na 100 ha
19.		Liczba zgłoszeń wykonywania robót niewymagających pozwolenia na budowę na 100 ha
20.	Przestrzenno-funkcjonalna	Liczba zabytków na 10 budynków w sołectwie
21.		Liczba pustostanów na 10 budynków w sołectwie

Źródło: opracowanie własne

Do oceny wskaźników pozaspołecznych przyjęto kryterium odniesienia do średniej wartości dla całej gminy lub jednoznacznego występowania zjawiska na danym terenie. Dla wskaźników będących stymulantami rozwoju- najniższa wartość wskaźnika, bądź wartość poniżej średniej dla gminy definiowała zjawisko jako negatywne. Analogicznie, dla wskaźników- destymulujących rozwój jednostki analitycznej- najwyższe lub wyższe od średniej dla gminy wartości oznaczały występowanie sytuacji kryzysowych. Zdiagnozowane w ten sposób zjawiska negatywne ze sfer pozaspołecznych stanowiły uzupełnienie diagnozy w sferze społecznej w celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych. Wśród wskaźników- stymulant wyróżnia się:

- Liczba aktywnych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców sołectwa;
- Frekwencja uczestników programu „Gmina Brzozie łapie deszcz”;
- Liczba zwierząt poddanych sterylizacji lub kastracji na 10 gospodarstw domowych w sołectwie;
- Stopień zwodociągowania;

- Stopień skanalizowania;
- Dostępność do światłowodu;
- Liczba sklepów spożywczych na 100 mieszkańców sołectwa;
- Liczba przystanków autobusowych na 100 ha;
- Liczba miejsc rekreacji na 100 ha;
- Liczba boisk na 100 ha;
- Liczba zgłoszeń wykonywania robót niewymagających pozwolenia na budowę na 100 ha;
- Liczba zabytków na 10 budynków w sołectwie.

Wskaźniki- destymulanty to z kolei:

- Liczba skreślonych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców sołectwa;
- Liczba aktywnych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców sołectwa;
- Liczba skreślonych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców sołectwa;
- Ilość odpadów zawierających azbest do utylizacji na 10 budynków w sołectwie [Mg];
- Liczba kotłów do wymiany niespełniających wymogów Ekoprojektu na 10 budynków w sołectwie;
- Liczba dzikich wysypisk śmieci na 100 ha;
- Liczba zbiorników bezodpływowych na 10 budynków w sołectwie;
- Liczba studni na 10 budynków w sołectwie;
- Liczba pustostanów na 10 budynków w sołectwie.

Ocena wskaźników ze sfer pozaspołecznych dokonana została w ww. podziale na stymulanty i destymulanty. Każdy wskaźnik w poszczególnych jednostkach analitycznych punktowany był jednym punktem, jeśli:

- wartość stymulanty była poniżej średniej dla Gminy lub w przypadku wskaźnika „Dostępność do światłowodu” miała wartość „brak”;
- wartość destymulanty była powyżej średniej dla Gminy.

Całkowita suma przyznanych punktów ze wszystkich analizowanych sfer, tj. gospodarcza, środowiskowa, techniczna, przestrzenno- funkcjonalna, określała obszary w których występują stany kryzysowe spowodowane innymi czynnikami niż społeczne.

Analiza jakościowa polegała na badaniu ankietowym oraz konsultacjach społecznych. Była ona prowadzona łącznie na potrzeby sporządzania dwóch dokumentów „Strategii Rozwoju Gminy Brzozie na lata 2026-2036” oraz „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzozie na lata 2025-2032”. Mieszkańcy Gminy mieli możliwość wypełnienia ankiety za pomocą kwestionariusza online, dostępnego na stronie internetowej Urzędu Gminy, a także poprzez zeskanowanie kodu QR umieszczonego na plakatach, które zostały rozmieszczone na terenie Gminy.

Rysunek 2. Plakat promujący udział w badaniu ankietowym dla mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

Konsultacje z kolei zostały przeprowadzone w dniach 11.08.2025 r. oraz 12.08.2025r., w Brzozie, Jajkowie oraz Wielkim Leźnie. Podczas spotkań, mieszkańcy zostali poproszeni o wskazanie występujących problemów z poszczególnych sfer rewitalizacji. Omawianą tematykę pogłębiono ankietyzacją dotyczącą dokumentów „Strategii Rozwoju Gminy Brzozie na lata 2026-2036” oraz „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzozie na lata 2025-2032”.

Celem przeprowadzonych spotkań oraz ankietyzacji było poznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców względem planowanych działań rewitalizacyjnych, a także zdiagnozowanie kluczowych problemów występujących na terenie Gminy Brzozie.

Rysunek 3. Plakat promujący udział w konsultacjach społecznych.

Źródło: opracowanie własne

3.3. Metodologia delimitacji obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji stanowi zawężenie obszaru zdegradowanego do terenów, które wyróżniają się sytuacją kryzysową w aspekcie społecznym. W związku z tym proces delimitacji obszaru rewitalizacji wynikał wprost z opracowanych na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego, wskaźników społecznych. Szczegółowa lista wskaźników społecznych została przedstawiona w poprzednim rozdziale 3.2. „Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego”. W kolejnym etapie, opracowaną analizę wskaźnikową rozszerzono o zastosowanie metody Perkala¹. Służy ona standaryzacji wskaźników wyrażonych w różnych przedziałach i jednostkach, w taki sposób by było możliwe porównanie stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach analitycznych, odwzorowujących w jak największym stopniu, stan rzeczywisty. Efektem zastosowania metody Perkala jest wskaźnik syntetyczny sumujący wszystkie składowe analizy sfery społecznej. Poniżej przedstawiono kolejne etapy budowy wskaźnika syntetycznego metodą Perkala:

1. Normalizacja poszczególnych zjawisk kryzysowych - polega na odjęciu od wartości poszczególnych wskaźników ich średniej arytmetycznej oraz podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe. Etap ten wyraża się wzorem:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - x_j}{s_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

2. Przekształcenie wskaźników- stymulant – wyróżnia się dwa rodzaje wskaźników- stymulanty oraz destymulanty. Stymulantami są wskaźniki, których rosnące wartości oznaczają rozwój jednostki. Destymulanty, z kolei, są opozycją stymulant, a ich rosnące wartości oznaczają rozwój stanu kryzysowego. W związku z oczekiwanym efektem analizy, jakim jest zdiagnozowanie występowania sytuacji negatywnych, niezbędne jest przekształcenie stymulant zgodnie ze wzorem:

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

¹ Analiza metodą Perkala została przeprowadzona na podstawie podręcznika zrealizowanego przez Instytut Rozwoju Miast na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa „*Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji.*”

3. Wyznaczenie wartości wskaźnika syntetycznego dla poszczególnych jednostek analitycznych – stanowi on sumę wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych, wyznaczonych w poprzednich etapach. W tym celu zastosowany został wzór:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

n – liczba wskaźników (cech)

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

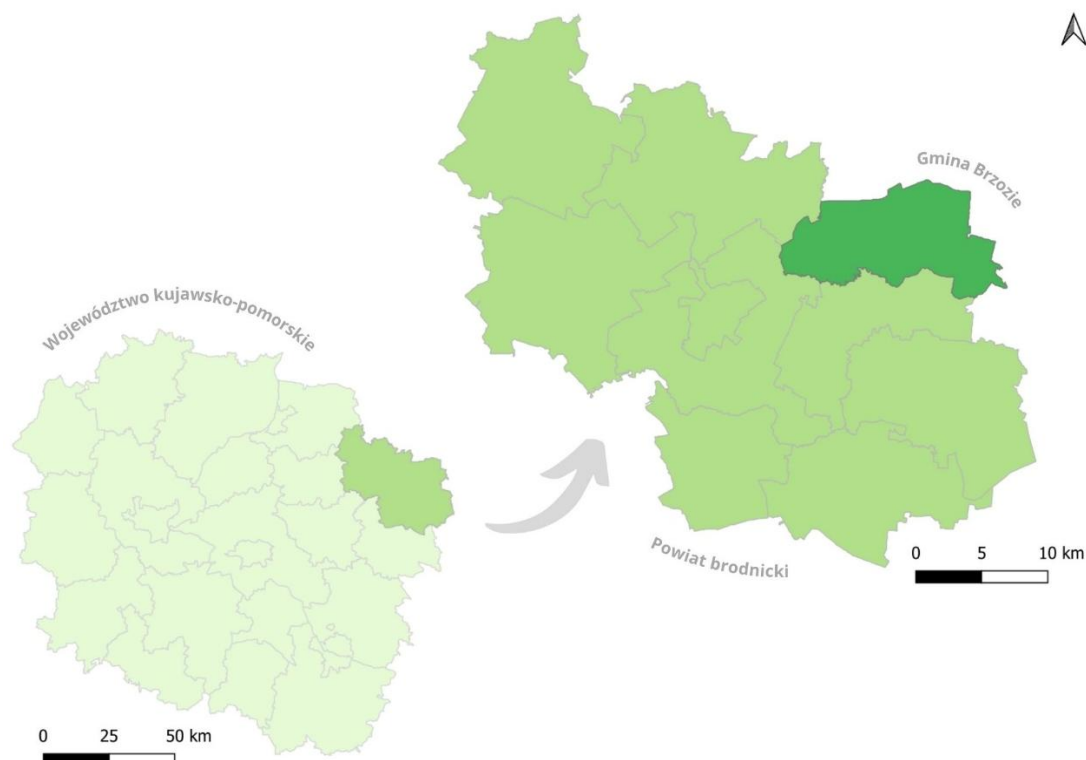
Wskaźniki syntetyczne, których wartości były dodatnie, wyznaczały jednostki analityczne w obrębie których wyznaczone zostały obszary rewitalizacji. Pod względem przestrzennym, obszar rewitalizacji obejmuje działki, które według Ewidencji Gruntów i Budynków są zabudowane oraz działki drogowe, stanowiące dojazd do działek zabudowanych.

4. Diagnoza stanu istniejącego

4.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Brzozie zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie brodnickim (Rysunek 4.). Łączna powierzchnia jednostki wynosi 94 km², na którą składa się 11 sołectw (Brzozie, Jajkowo, Janówko, Małe Leżno, Mały Głębocek, Sugajno, Świecie, Trepki, Wielki Głębocek, Wielkie Leżno, Zembrze). Gminę zamieszkuje 3802 osoby, według stanu na 31.12.2024 r.

Rysunek 4. Lokalizacja Gminy Brzozie na tle podziału administracyjnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowego Rejestru Granic dostępnego na geoportal.gov.pl

Centralnym ośrodkiem Gminy jest miejscowość Brzozie, która koncentruje funkcje administracyjne, społeczne oraz gospodarcze. Miejscowość położona jest około 19 km od Brodnicy, będącej siedzibą władz powiatowych. Pozostałe miejscowości stanowią mniejsze jednostki wiejskie, skupiające głównie funkcje rolnicze, mieszkaniowe i turystyczne.

Sieć komunikacyjną Gminy stanowi m.in. fragment drogi krajowej nr 15 o przebiegu Trzebnica- Ostróda. Stanowi ona także powiązanie lokalne, między Brodnicą a Nowym Miastem Lubawskim. Infrastrukturę drogową uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne.

Charakter Gminy określa się jako typowo wiejski. W strukturze użytkowania gruntów, zdecydowanie dominują grunty orne, stanowiące 60,44% powierzchni Gminy. Drugim, co do wielkości, pokryciem terenu są lasy, w udziale 14,16% ogólnej powierzchni. Grunty zabudowane stanowią jedynie 2,70%. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze Gminy oraz liczne zbiorniki wodne, grunty pod wodami, tj. płynącymi i stojącymi, zajmują również stosunkowo dużą powierzchnię- 461 ha (4,91%).

Pod względem geograficznym, Gmina Brzozie zlokalizowana jest w makroregionie Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie oraz w zasięgu mezoregionów: Pojezierze Brodnickie, Dolina Drwęcy, Pojezierze Dobrzyńskie oraz Garb Lubawski. Obszar Gminy stanowi część Zielonych Płuc Polski, wyróżniających się znacznymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, tworzonymi m.in. przez rozbudowany system wodny tj. rzekę Drwęcę wraz z jej dwoma dopływami- Brynicą i Sugajnicą oraz licznymi jeziorami. Na terenie Gminy ustanowione są również formy ochrony przyrody, tj.:

- Obszary Natura 2000- Dolina Drwęcy (PLH280001), Ostoja Lidzbarska (PLH280012), Ostoja Brodnicka (PLH040036), Bagienna Dolina Drwęcy (PLH040002);
- Parki krajobrazowe- Brodnicki Park Krajobrazowy, Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy;
- Rezerwat przyrody- Rzeka Drwęca
- Obszary chronionego krajobrazu- Obszar chronionego krajobrazu Dolina Drwęcy, Obszar chronionego krajobrazu Dolina Dolnej Drwęcy;
- Pomniki przyrody- 6 drzew- pomników w Parku Dworskim w Augustowie oraz głąz narzutowy w Małym Głębocku;
- Użytki ekologiczne- teren bagna nad Drwęcą.

4.2. Sfera społeczna

4.2.1. Zmiany demograficzne

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa

Analiza zmian demograficznych w zakresie liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców odnosi się do skali procesu starzenia się społeczeństwa, będącego aktualnie tendencją w krajach rozwiniętych. Niemniej, konsekwencje tego zjawiska widoczne są już na poziomie lokalnym, gdzie niezbędne jest podjęcie działań mających na celu zaspokojenie potrzeb seniorów. Największy udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze wiekowej poszczególnych sołectw charakteryzuje Świecie, w którym na 100 mieszkańców przypada około 28 seniorów. Najmłodsza społecznością wyróżnia się, z kolei, Janówko, z około 19 osobami w wieku poprodukcyjnym na 100 osób.

Ponadprzeciętnie starzejącym się społeczeństwem względem średniej dla Gminy Brzozie, wyróżniają się również sołectwa: Małe Leżno, Mały Głęboczek, Trepki, Wielkie Leżno oraz Zembrze.

Tabela 4. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- zmiany demograficzne.

Jednostka analityczna	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa
Brzozie	21,35
Jajkowo	20,61
Janówko	18,75
Małe Leżno	25,93
Mały Głęboczek	26,54
Sugajno	21,63
Świecie	28,43
Trepki	25,35
Wielki Głęboczek	21,71
Wielkie Leżno	25,83
Zembrze	25,13
Gmina Brzozie	22,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Brzozie

4.2.2. Bezrobocie

Jednym z ustawowych czynników powodujących stan kryzysowy jest poziom bezrobocia w jednostkach analitycznych. Brak możliwości zarobkowania przyczynia się do wzmożenia wykluczenia społecznego oraz marginalizacji, a także wzrostu ubóstwa społeczeństwa. W konsekwencji, brak pracy może powodować konieczność korzystania z pomocy społecznej.

Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa

Udział osób bezrobotnych na 100 mieszkańców Gminy Brzozie utrzymuje się na poziomie 2,10. Odnosząc tę wartość do przyjętych jednostek analitycznych, aż 6 spośród 11 sołectw odnotowuje stopień bezrobocia wyższy niż średnia gminy. Zaliczają się do nich: Jajkowo (2,87), Janówko (2,40), Sugajno (2,88), Świecie (2,94), Wielkie Leżno (3,31) oraz Zembrze (2,62). Najwyższy wskaźnik bezrobocia występuje w Wielkim Leźnie, zaś najniższy- w Małym Głęboczku (0,47).

Liczba osób bezrobotnych do 30. r.ż. na 100 mieszkańców sołectwa

Liczba osób bezrobotnych do 30. r.ż. na 100 mieszkańców sołectwa opisuje sytuację młodych osób na starcie kariery zawodowej. W Gminie Brzozie, najwyższą wartość wskaźnika odnotowuje sołectwo Zembrze (2,09). Zaraz po nim, z wynikami ponadprzeciętnymi względem całej Gminy, dla której wskaźnik wynosi 0,76, występują: Świecie (1,47), Janówko (1,44), Trepki (1,41), Jajkowo (1,18). Pozytywnym zjawiskiem jest jednak obecność sołectw o zerowych wartościach wskaźnika, tj. Małe Leżno, Mały Głęboczek, Sugajno, Wielkie Leżno.

Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa

Długotrwale bezrobocie w znaczącym stopniu przyczynia się do wykluczenia społecznego, gdyż często wiąże się z utratą kwalifikacji, biernością oraz problemami psychologicznymi. W Gminie Brzozie problem ten występuje na przeciętnym poziomie, wynoszącym 0,82 osoby na 100 mieszkańców. Sołectwami z wyższymi wartościami wskaźnika osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa są: Jajkowo (1,18), Janówko (0,96), Sugajno (0,96), Świecie (0,98), Wielkie Leżno (1,32) oraz wyróżniające się najwyższą wartością Trepki (1,41). Jako jedyne sołectwo, w którym nie występuje problem długotrwałego bezrobocia jest Zemrze.

Liczba kobiet bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa

Wskaźnik bezrobocia kobiet na 100 mieszkańców sołectwa może wykazywać problem wykluczenia zawodowego ze względu na płeć lub niewystarczającej infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci w wieku przedszkolnym, co utrudnia podjęcie pracy zawodowej przez kobiety. W Gminie Brzozie aż połowa bezrobotnych stanowi grupa kobiet. Pod względem wskaźnika liczby kobiet bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa wyższe wartości od ogólnogminnego wyniku wykazują sołectwa: Jajkowo (1,18), Janówko (1,44), Sugajno (2,40), Świecie (1,47), Trepki (1,41) oraz Wielkie Leżno (1,99). Problem ten nie dotyczy Małego Leżna oraz Małego Głębozka.

Liczba osób pozostających w szczególnej sytuacji na 100 mieszkańców sołectwa

Do osób pozostających w szczególnej sytuacji, na podstawie Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2025 poz. 214), kwalifikuje się: bezrobotnych do 30 roku życia, długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych powyżej 50 roku życia, bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia, bezrobotnych niepełnosprawnych oraz poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu lub niewykorzystujących innej pracy zarobkowej opiekunów osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów. W Gminie Brzozie ten rodzaj bezrobocia kształtuje się na poziomie 1,81. Największy udział w tym wskaźniku mają mieszkańcy Wielkiego Leżna (3,31), zaś najmniejszy- Małego Głębozka (0,47). Nadmiernie niekorzystna sytuacja pod względem wskaźnika osób w szczególnej sytuacji na 100 mieszkańców sołectwa dotyczy również Jajkowa (2,87), Sugajna (2,40), Świecia (2,45) oraz Zembrza (2,62).

Tabela 5. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- bezrobocie.

Jednostka analityczna	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba osób bezrobotnych do 30. r.ż. na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba kobiet bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba osób pozostających w szczególnej sytuacji na 100 mieszkańców sołectwa
Brzozie	1,94	0,70	0,70	0,85	1,55
Jajkowo	2,87	1,18	1,18	1,18	2,87
Janówko	2,40	1,44	0,96	1,44	1,44
Małe Leżno	0,62	0,00	0,62	0,00	0,62
Mały Głęboć	0,47	0,00	0,47	0,00	0,47
Sugajno	2,88	0,00	0,96	2,40	2,40
Świecie	2,94	1,47	0,98	1,47	2,45
Trepki	1,41	1,41	1,41	1,41	1,41
Wielki Głęboć	1,55	0,39	0,78	0,97	1,16
Wielkie Leżno	3,31	0,00	1,32	1,99	3,31
Zembrze	2,62	2,09	0,00	1,05	2,62
Gmina Brzozie	2,10	0,76	0,82	1,05	1,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy, Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Brzozie

4.2.3. Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców sołectwa

Wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców sołectwa w sposób syntetyczny określa odsetek populacji, która nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i jest zależna od wsparcia państwa. Najbardziej niekorzystaną sytuację odnotowują Trepki (5,63), zaś najlepszą- Janówko (0,96). Ponadprzeciętne wartości względem wyniku gminnego (2,92) wykazują sołectwa: Brzozie (3,11), Małe Leżno (3,70), Mały Głęboć (4,74), Wielki Głęboć (3,10) oraz Wielkie Leżno (3,31).

Liczba osób ze świadczeniami z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców sołectwa

Wskaźnik ten pokazuje skalę problemu uzależnień, który znacząco wpływa na życie rodzinne, zdrowotne i zawodowe mieszkańców. Często jest powiązany z przemocą oraz bezrobociem. Pozytywnym zjawiskiem w Gminie Brzozie jest niski poziom wskaźnika liczny osób ze świadczeniami z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców sołectwa, wynoszący 0,32, a także odnotowujący wartości zerowe w aż 6 sołectwach (Sugajnie, Świeciu, Trepkach, Wielkim Głębocku, Wielkim Leżnie oraz Zembrzu). Najwyższy wskaźnik charakteryzuje Mały Głęboć (1,90).

Liczba osób w gospodarstwie domowym² korzystających z opieki społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców sołectwa

Wskaźnik osób w gospodarstwie domowym korzystających z opieki społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców wyraża bezpośrednio problem niewydolności finansowej rodzin z terenu Gminy Brzozie. Wynika często ze zbyt niskich dochodów lub braku pracy. Ogólna wartość wskaźnika dla Gminy kształtuje się na poziomie 5,43, podczas gdy wyższe wartości odnotowują: Brzozie (9,08), Janówko (6,62), Małe Leżno (10,62), a także Trepki (19,38). Problem ten nie dotyczy Wielkiego Głębozca, Wielkiego Leżna oraz Zembrza.

Liczba osób korzystających z pomocy Banku Żywności na 100 mieszkańców sołectwa

Świadczenie pomocy w ramach Banku Żywności jest równoznaczne z występowaniem trudności w zapewnieniu biologicznej egzystencji. W Gminie Brzozie wskaźnik osób korzystających z pomocy Banku Żywności na 100 mieszkańców kształtuje się na stosunkowo wysokim poziomie (5,08). Najwyższą wartość odnotowuje Małe Leżno (8,64). Najkorzystniejsza pod tym względem sytuacja zachowana jest w sołectwie Sugajno (0,00).

Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego na 100 mieszkańców sołectwa

Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego na 100 mieszkańców informuje o stanie zdrowia populacji i strukturze demograficznej, wskazując odsetek osób niepełnosprawnych i starszych, wymagających stałej opieki. Najwyższy wskaźnik odnotowuje sołectwo Wielkie Leżno (3,97), które wraz z sołectwami: Brzozie (2,64), Jajkowo (2,87), Mały Głębozeczek (2,84) oraz Świecie (2,45) odnotowują wartości wyższe od średniej gminnej (2,42). Najniższą wartość wskaźnika obserwuje się w Trepkach (1,41).

Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” na 10 gospodarstw domowych w sołectwie

Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” na 10 gospodarstw domowych jest miernikiem przemocy domowej. Pokazuje skalę konfliktów w rodzinach, które eskalowały do poziomu interwencji służb. W Gminie Brzozie problem ten występuje w znikomym odsetku, w sołectwach: Brzozie (0,07), Jajkowo (0,08), Janówko (0,15), Mały Głębozeczek (0,22), Sugajno (0,12) oraz Świeciu (0,22).

² Liczba osób w gospodarstwie domowym na wsi wynosi 3,44, określona na podstawie danych statystycznych z roku 2024 r. Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 6. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia.

Jednostka analityczna	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba osób ze świadczeniami z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba osób w gospodarstwie domowym ³ korzystających z opieki społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba osób korzystających z pomocy Banku Żywności na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” na 10 gospodarstw domowych w sołectwie
Brzozie	3,11	0,47	9,08	5,59	2,64	0,07
Jajkowo	2,87	0,17	4,65	4,73	2,87	0,08
Janówko	0,96	0,00	6,62	0,96	1,92	0,15
Małe Leżno	3,70	0,62	10,62	8,64	1,85	0,00
Mały Głęboć	4,74	1,90	4,89	7,11	2,84	0,22
Sugajno	1,92	0,00	3,31	0,00	1,92	0,12
Świecie	2,45	0,00	0,00	0,49	2,45	0,22
Trepki	5,63	0,00	19,38	7,04	1,41	0,00
Wielki Głęboć	3,10	0,00	0,00	7,17	1,74	0,00
Wielkie Leżno	3,31	0,00	0,00	3,97	3,97	0,00
Zembrze	1,05	0,00	0,00	6,81	1,57	0,00
Gmina Brzozie	2,92	0,32	5,43	5,08	2,42	0,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzozui, Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Brzozie, Ewidencja Gruntów i Budynków Gminy Brzozie

4.2.4. Poziom bezpieczeństwa

Liczba przestępstw na 100 mieszkańców sołectwa (bez zdarzeń w ruchu drogowym)

Liczba przestępstw na 100 mieszkańców obrazuje poziom bezpieczeństwa publicznego i przestępczości pospolitej, do której zalicza się m.in. kradzieże, włamania i bójki. Analizując wyniki wskaźników, można stwierdzić wysoki poziom bezpieczeństwa, który w niewielkim stopniu został naruszony w sołectwach: Brzozie (0,16) oraz Jajkowo (0,17).

Tabela 7. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- poziom bezpieczeństwa.

Jednostka analityczna	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców sołectwa (bez zdarzeń w ruchu drogowym)
Brzozie	0,16
Jajkowo	0,17
Janówko	0,00
Małe Leżno	0,00
Mały Głęboć	0,00
Sugajno	0,00
Świecie	0,00
Trepki	0,00
Wielki Głęboć	0,00
Wielkie Leżno	0,00
Zembrze	0,00
Gmina Brzozie	0,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brzozie, Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Brzozie

³ Liczba osób w gospodarstwie domowym na wsi wynosi 3,44, określona na podstawie danych statystycznych z roku 2024 r. Głównego Urzędu Statystycznego.

4.2.5. Poziom edukacji

Udział uczniów uczęszczających na zajęcia wyrównawcze według miejsca zamieszkania uczniów w ogólnej liczbie uczniów poszczególnych sołectw

Udział uczniów uczęszczających na zajęcia wyrównawcze w ogólnej liczbie uczniów wskazuje na problemy edukacyjne dzieci i młodzieży szkolnej. Wysoki odsetek może sugerować gorsze warunki do nauki w domu, niższy kapitał kulturowy rodziców lub zaniedbania wychowawcze. W Gminie Brzozie, w największym stopniu, trudności w nauce wykazują uczniowie zamieszkujący Świecie (52,63%). Problem ten nie dotyczy uczniów z Janówka oraz Trepek. Ponadto, nie brano pod uwagę miejscowości Małe Leźno oraz Zembrze, ponieważ dzieci w wieku szkolnym zamieszkujące je nie uczęszczają do szkół gminnych.

Tabela 8. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- poziom edukacji.

Jednostka analityczna	Udział uczniów uczęszczających na zajęcia wyrównawcze według miejsca zamieszkania uczniów w ogólnej liczbie uczniów poszczególnych sołectw
Brzozie	19,67%
Jajkowo	20,69%
Janówko	0,00%
Małe Leźno	-
Mały Głęboczek	33,33%
Sugajno	25,00%
Świecie	52,63%
Trepi	0,00%
Wielki Głęboczek	23,53%
Wielkie Leźno	6,41%
Zembrze	-
Gmina Brzozie	18,99%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Szkół Podstawowych w Brzoziu, Jajkowie i Wielkim Leźnie

4.2.6. Aktywność kulturalna

Udział liczby wypożyczeń wolumenów według miejsca zamieszkania wypożyczającego z Gminnej Biblioteki Publicznej w ogólnej liczbie wypożyczeń w ciągu roku

Udział liczby wypożyczeń wolumenów z Gminnej Biblioteki Publicznej w ogólnej liczbie wypożyczeń mierzy intensywność czytelnictwa, a zatem- aktywność czytelników danego sołectwa, co świadczy o ich potrzebach kulturalnych. Największą aktywnością wykazują się czytelnicy z Brzozia (59,68%). Brak aktywności wykazują, z kolei, mieszkańcy Świecia oraz Zembrza.

Udział czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej według miejsca zamieszkania na 100 mieszkańców sołectwa

Udział czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej również odnosi się do zaangażowania mieszkańców w życie kulturalne, jednak przedstawia w sposób ogólny zasięg czytelnictwa w Gminie Brzozie, kształtujący się na poziomie 6,94 czytelników na 100 mieszkańców Gminy. Najwyższy udział wykazują mieszkańcy Brzozia (13,12), a następnie- Małego Głęboczka (10,43), Trepek (8,45) oraz Janówka (7,69). Brak aktywności czytelniczej charakteryzuje społeczność Świecia.

Tabela 9. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- aktywność kulturalna.

Jednostka analityczna	Udział liczby wypożyczeń wolumenów według miejsca zamieszkania wypożyczającego z Gminnej Biblioteki Publicznej w ogólnej liczbie wypożyczeń w ciągu roku	Udział czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej według miejsca zamieszkania na 100 mieszkańców sołectwa
Brzozie	59,68%	13,12
Jajkowo	1,99%	1,01
Janówko	10,00%	7,69
Małe Leźno	2,63%	4,94
Mały Głęboczek	6,09%	10,43
Sugajno	4,17%	4,81
Świecie	0,00%	0,00
Trepki	0,20%	8,45
Wielki Głęboczek	14,57%	4,84
Wielkie Leźno	0,67%	0,66
Zembrze	0,00%	0,52
Gmina Brzozie	100,00%	6,94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnej Biblioteki Publicznej w Brzoziu, Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Brzozie

4.2.7. Zaangażowanie w życie obywatelskie i społeczne

Frekwencja w wyborach sołtysa

Frekwencja w wyborach sołtysa jest miernikiem zaangażowania w lokalną politykę. Ogólna wartość wskaźnika dla Gminy kształtuje się jednak na niskim poziomie (12,86%). Przewyższają ją sołectwa: Małe Leźno (12,96%), Mały Głęboczek (19,91%), Sugajno (15,38%), Świecie (39,71%), Trepki (19,72%), Wielkie Leźno (18,54%) oraz Zembrze (17,28%). Najniższą frekwencję odnotowano w Brzoziu (6,75%).

Frekwencja w zebraniach sołeckich

Frekwencja w zebraniach sołeckich jest wskaźnikiem demokracji bezpośredniej, która oznacza realną chęć zaangażowania się mieszkańców w podejmowane decyzje dotyczące często inwestycji i wydatków. Ogólna frekwencja dla Gminy kształtuje się na tym samym poziomie co w przypadku frekwencji w wyborach sołtysa (12,86%). W przypadku zebrań sołeckich większym zaangażowaniem wykazują się mieszkańcy Małego Leźna (14,20%) oraz Wielkiego Leźna (19,87%). Najmniejszą aktywnością charakteryzuje się Brzozie (6,68%).

Obecność Kół Gospodyń Wiejskich na terenie sołectwa

Obecność Kół Gospodyń Wiejskich świadczy o chęci kultywowania tradycji i integracji społeczności lokalnych. W Gminie Brzozie istnieją jedynie 3 Koła Gospodyń Wiejskich- w Brzoziu, Jajkowie oraz Wielkim Leźnie.

Obecność Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie sołectwa

Kluczowym wskaźnikiem aktywności społecznej na obszarach wiejskich jest obecność Ochotniczych Straży Pożarnych. Ich celem jest nie tylko zapewnienie bezpieczeństwa, ale również tworzenie życia społecznego, organizowanie wydarzeń i szkolenie postaw obywatelskich. W Gminie Brzozie funkcjonuje 7 Ochotniczych Straży Pożarnych, zlokalizowanych w: Brzoziu, Janówku, Małym Głębocku, Sugajnie, Wielkim Głębocku, Wielkim Leźnie oraz Zembrzu.

Tabela 10. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- zaangażowanie w życie obywatelskie i społeczne.

Jednostka analityczna	Frekwencja w wyborach sołtysa	Frekwencja w zebraniach sołeckich	Obecność Kół Gospodyń Wiejskich na terenie sołectwa	Obecność Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie sołectwa
Brzozie	6,75%	6,68%	1	1
Jajkowo	12,50%	12,50%	1	0
Janówko	11,54%	11,54%	0	1
Małe Leźno	12,96%	14,20%	0	0
Mały Głębocek	19,91%	19,91%	0	1
Sugajno	15,38%	15,38%	0	1
Świecie	39,71%	38,73%	0	0
Trepki	19,72%	19,72%	0	0
Wielki Głębocek	10,27%	10,08%	0	1
Wielkie Leźno	18,54%	19,87%	1	1
Zembrze	17,28%	17,28%	0	1
Gmina Brzozie	12,86%	12,86%	3	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brzozie, Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Brzozie

4.2.8. Podsumowanie analizy sfery społecznej

W ramach przeprowadzonej analizy, wyznaczono wartość wskaźnika syntetycznego według procedury opisanej w podrozdziale 3.3. „Metodologia delimitacji obszaru rewitalizacji”. Wskaźniki, będące składowymi wskaźnika syntetycznego pochodzą ze wszystkich obszarów diagnozy, dotyczącej sfery społecznej, które kształtują negatywną sytuację przyjętych jednostek analitycznych, w tym: zmiany demograficzne, bezrobocie, ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia, poziom bezpieczeństwa, poziom edukacji, aktywność kulturalna oraz zaangażowanie w życie obywatelskie i społeczne. Poniższe Tabele 11. i 12. przedstawiają wartości znormalizowanych wskaźników syntetycznych poszczególnych wskaźników analizy sfery społecznej.

Tabela 11. Wartości znormalizowanych, cząstkowych wskaźników syntetycznych sfery społecznej wg jednostek analitycznych- część I.

Badane zjawisko	Zmiany demograficzne	Bezrobocie					Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia					
Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Brzozie	-0,79	-0,16	-0,12	-0,38	-0,42	-0,31	0,08	0,31	0,63	0,27	0,46	-0,14
Jajkowo	-1,03	0,80	0,52	0,81	0,03	1,09	-0,08	-0,20	-0,11	-0,01	0,77	-0,02
Janówko	-1,64	0,32	0,86	0,27	0,39	-0,43	-1,43	-0,50	0,22	-1,25	-0,49	0,83
Małe Leżno	0,72	-1,52	-1,04	-0,58	-1,59	-1,31	0,51	0,57	0,88	1,27	-0,58	-0,87
Mały Głęboczek	0,92	-1,67	-1,04	-0,94	-1,59	-1,47	1,24	2,79	-0,07	0,77	0,73	1,62
Sugajno	-0,70	0,82	-1,04	0,27	1,71	0,59	-0,75	-0,50	-0,34	-1,57	-0,49	0,46
Świecie	1,54	0,88	0,89	0,31	0,43	0,65	-0,38	-0,50	-0,89	-1,41	0,21	1,62
Trepki	0,53	-0,71	0,81	1,37	0,34	-0,47	1,87	-0,50	2,34	0,75	-1,17	-0,87
Wielki Głęboczek	-0,67	-0,56	-0,53	-0,19	-0,26	-0,73	0,08	-0,50	-0,89	0,79	-0,73	-0,87
Wielkie Leżno	0,68	1,26	-1,04	1,17	1,13	1,56	0,23	-0,50	-0,89	-0,26	2,23	-0,87
Zembrze	0,45	0,54	1,71	-2,11	-0,16	0,82	-1,37	-0,50	-0,89	0,67	-0,96	-0,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy wskaźnikowej sfery społecznej

Tabela 12. Wartości znormalizowanych, cząstkowych wskaźników syntetycznych sfery społecznej wg jednostek analitycznych- część II.

Badane zjawisko	Poziom bezpieczeństwa	Poziom edukacji	Aktywność kulturalna		Zaangażowanie w życie obywatelskie i społeczne			
Numer wskaźnika	13	14	15	16	17	18	19	20
Brzozie	1,92	0,19	-2,91	-1,81	1,16	1,21	-1,56	-0,72
Jajkowo	2,12	0,25	0,41	0,94	0,49	0,52	-1,56	1,26
Janówko	-0,45	-0,96	-0,05	-0,58	0,60	0,64	0,58	-0,72
Małe Leżno	-0,45	-0,96	0,37	0,04	0,44	0,32	0,58	1,26
Mały Głęboczek	-0,45	0,98	0,17	-1,20	-0,36	-0,36	0,58	-0,72
Sugajno	-0,45	0,50	0,28	0,07	0,16	0,18	0,58	-0,72
Świecie	-0,45	2,11	0,52	1,17	-2,64	-2,59	0,58	1,26
Trepki	-0,45	-0,96	0,51	-0,75	-0,34	-0,33	0,58	1,26
Wielki Głęboczek	-0,45	0,41	-0,31	0,07	0,75	0,81	0,58	-0,72
Wielkie Leżno	-0,45	-0,59	0,48	1,01	-0,20	-0,35	-1,56	-0,72
Zembrze	-0,45	-0,96	0,52	1,05	-0,06	-0,05	0,58	-0,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy wskaźnikowej sfery społecznej

Dodatnia wartość cząstkowego wskaźnika syntetycznego wskazuje na występowanie stanu kryzysowego w danej jednostce analitycznej. Ujemna wartość, z kolei, świadczy o pozytywnym obrazie danego zjawiska w społeczności lokalnej, odnosząc ją do przeciętnej sytuacji w gminie. Poniżej przedstawiono całkowity wskaźnik syntetyczny, dotyczący sfery społecznej, dla poszczególnych jednostek analitycznych Gminy Brzozie.

Tabela 13. Wartość wskaźnika syntetycznego sfery społecznej wg jednostek analitycznych.

Jednostka analityczna	Wartość wskaźnika syntetycznego
Brzozie	-3,09
Jajkowo	6,99
Janówko	-3,81
Małe Leźno	-1,94
Mały Głęboczek	-0,05
Sugajno	-0,92
Świecie	3,32
Trepki	3,82
Wielki Głęboczek	-3,93
Wielkie Leźno	2,33
Zembrze	-2,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy wskaźnikowej sfery społecznej

Zgodnie z otrzymanymi wynikami analizy wskaźnikowej, wskaźnik syntetyczny przyjął wartości dodatnie- wskazujące na występowanie kryzysu społecznego- w czterech sołectwach Gminy Brzozie: Jajkowo, Świecie, Trepki oraz Wielkie Leźno.

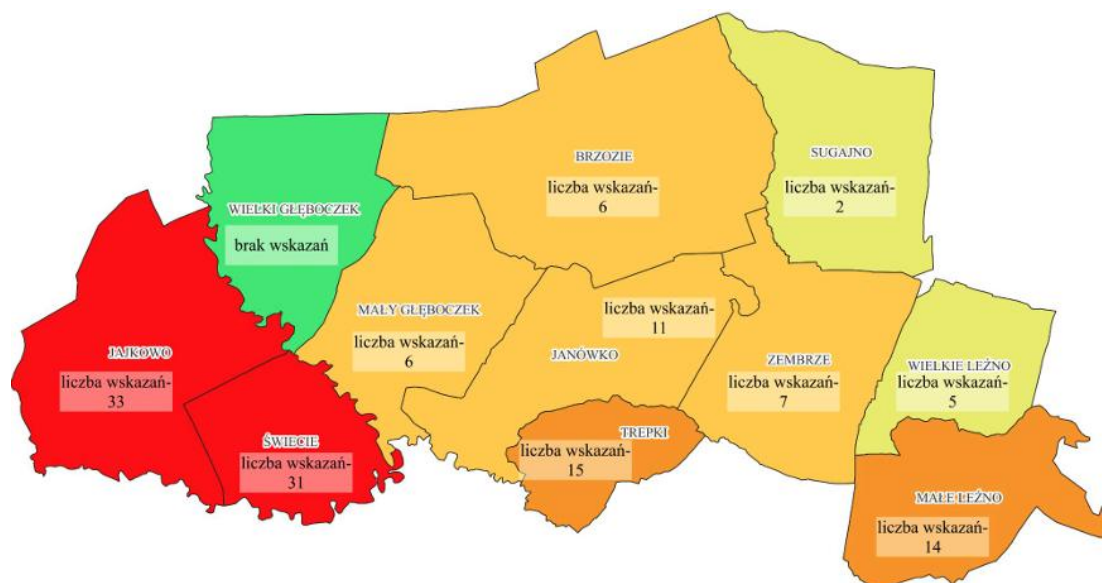
Powyższe wnioski z przeprowadzonej analizy stanowią podstawę do wyznaczenia obszarów, na których występuje największa potrzeba podjęcia działań rewitalizacyjnych.

4.2.9. Konsultacje społeczne

W ramach art. 5 ustawy o rewitalizacji, zastosowano partycypację społeczną w postaci spotkań z mieszkańcami, które odbyły się w dniach 11.08.2025-12.08.2025 r. w miejscowościach Brzozie, Jajkowo oraz Wielkie Leźno oraz ankietyzacji w formie internetowej i papierowej. Uzyskane w ten sposób informacje, stanowiły istotny głos społeczeństwa w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji.

Opinie mieszkańców stanowią potwierdzenie przeprowadzonych analiz. Odnosi się to m.in. do wskazanych przez ankietowanych, obszarów zagrożonych marginalizacją oraz na których występują problemy społeczno-gospodarcze, tj. ubóstwo, bezrobocie, itp. Poniższa mapa przedstawia liczbę wskazań danego obszaru jako narażonego na ww. zagrożenia, w rozkładzie przestrzennym na jednostki analityczne.

Rysunek 5. Rozmieszczenie obszarów szczególnie zagrożonych marginalizacją oraz na których występują problemy społeczno-gospodarcze według mieszkańców Gminy.

Źródło: opracowanie własne

Według mieszkańców Gminy, najbardziej narażonymi na marginalizację sołectwami oraz na terenie których występują problemy społeczno-gospodarcze są Jajkowo i Świecie. Relatywnie wysokim wynikiem odznacza się również sołectwo Trepki. Najlepiej ocenianym sołectwem był Wielki Głębocek. Wyniki pokazują zróżnicowaną skalę problemów w poszczególnych częściach Gminy.

Podczas przeprowadzonych spotkań, najczęściej pojawiającymi się kwestiami były:

- złe relacje społeczne,
- brak miejsc spotkań dla młodzieży,
- niski poziom bezpieczeństwa, dotyczący głównie pory wieczornej,
- zagrożenia w ruchu drogowym,
- niski poziom utrzymania przestrzeni publicznych, szczególnie zaśmiecanie pasów przydrożnych,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sieciowa, w tym kanalizacyjna i światłowodowa.

Pozyskane informacje stanowią potwierdzenie przeprowadzonych analiz ilościowych i istotną wskazówkę do procesu planowania działań rewitalizacyjnych.

4.2. Pozostałe sfery

4.2.1. Sfera gospodarcza

Liczba aktywnych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców sołectwa

Liczba aktywnych działalności gospodarczych pozarolniczych przypadająca na 100 mieszkańców sołectwa określa poziom aktywności ekonomicznej mieszkańców poza sektorem rolniczym, a co za tym idzie- poziom przedsiębiorczości lokalnej. Wzrost wartości wskaźnika świadczy o rozwoju lokalnej gospodarki i usług, będących najprężniej rozwijającym się sektorem w obecnych czasach. W Gminie Brzozie wskaźnik ten utrzymuje się na poziomie 6,79. Sołectwem znacznie przewyższającym poziom gminny i jednocześnie odnotowującym najwyższą wartość jest Wielkie Leźno, z wynikiem 31,13. Poza nim, jedynie Małe Leźno (8,64) znajduje się ponad średnią dla gminy. Najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w Trepkach, w których nie występują żadne działalności gospodarcze pozarolnicze.

Liczba skreślonych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców sołectwa

Liczba skreślonych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców obrazuje dynamikę zamykania przedsiębiorstw. Wysoka wartość wskaźnika może świadczyć o trudnościach w utrzymaniu się na rynku działalności gospodarczych. W Gminie Brzozie, najwyższy wynik obserwowany jest w Trepkach (8,45), które wraz z Jajkowem (7,60), Małym Leżnem (6,17) oraz Wielkim Głębockiem (7,95) przewyższają średnią gminną, wynoszącą 5,92. Najmniejszy spadek działalności gospodarczych pozarolniczych odnotowuje Mały Głębocek (2,84).

Liczba aktywnych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców sołectwa

Liczba aktywnych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców stanowi obraz utrzymującego się charakteru rolniczego gminy. Wysoki odsetek tych działalności może jednak świadczyć o dużym rozdrobnieniu gospodarstw, co świadczy o prowadzeniu głównie nisko dochodowych gospodarstw rodzinnych. Najwięcej rolniczych działalności gospodarczych prowadzą mieszkańcy Zembrza (24,61). Ich odsetek przewyższa średnią gminy ponad dwukrotnie (10,31). Spośród wszystkich sołectw, jedynie cztery wyróżniają się wartościami wskaźnika niższymi od średniej gminnej, są nimi: Brzozie (8,31), Jajkowo (3,72), Świecie (6,86) oraz Wielki Głębocek (6,20).

Liczba skreślonych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców sołectwa

Liczba skreślonych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców obrazuje tendencję odchodzenia od sformalizowanej działalności rolniczej, co może wynikać ze zmian strukturalnych obszarów wiejskich lub nieopłacalności produkcji. W Gminie Brzozie wartość wskaźnika utrzymuje się na poziomie 2,66. Pięć sołectw odnotowuje szybszą tendencję zmian, w tym: Małe Leźno (4,32), Sugajno (4,33), Treпки (8,45), Wielkie Leźno (6,62) i Zembrze (4,71). Najmniej skreślonych działalności rolniczych zarejestrowano w Jajkowie (0,68), co wynika z ogólnego niskiego udziału tego sektora w strukturze działalności gospodarczych.

Tabela 14. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera gospodarcza.

Jednostka analityczna	Liczba aktywnych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba skreślonych działalności gospodarczych pozarolniczych na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba aktywnych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba skreślonych działalności gospodarczych rolniczych na 100 mieszkańców sołectwa
Brzozie	6,75	5,98	8,31	2,80
Jajkowo	5,74	7,60	3,72	0,68
Janówko	6,25	4,33	18,27	2,40
Małe Leżno	8,64	6,17	18,52	4,32
Mały Głębocek	3,32	2,84	17,06	2,37
Sugajno	3,37	4,81	17,31	4,33
Świecie	3,92	4,90	6,86	2,45
Trepki	0,00	8,45	18,31	8,45
Wielki Głębocek	6,59	5,81	6,20	0,97
Wielkie Leżno	31,13	7,95	11,26	6,62
Zembrze	3,66	5,24	24,61	4,71
Gmina Brzozie	6,79	5,92	10,31	2,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru REGON, danych Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Brzozie

4.2.2. Sfera środowiskowa

Ilość odpadów zawierających azbest do utylizacji na 10 budynków w sołectwie [Mg]

Ilość odpadów zawierających azbest do utylizacji na 10 budynków obrazuje skalę zagrożenia środowiskowego i zdrowotnego, powodowanego zaleganiem szkodliwego eternitu na posesjach. W Gminie Brzozie prowadzona jest sukcesywna utylizacji wyrobów azbestowych, dzięki czemu łączy ilość tych odpadów na 10 budynków w gminie wynosi 7,90 Mg. Najwięcej azbestu pozostało w Trepkach (12,07). Spośród wszystkich sołectw, jedynie dwa odnotowują mniejszą ilość pozostałych wyrobów azbestowych niż średnia gminna, są to: Jajkowo (4,87) oraz Wielki Głębocek (5,80).

Frekwencja uczestników programu „Gmina Brzozie łapie deszcz”

Frekwencja uczestników programu „Gmina Brzozie łapie deszcz” jest miernikiem świadomości ekologicznej mieszkańców oraz ich zaangażowania w małą retencje wodną. W Gminie Brzozie aktywność w ramach tego programu utrzymuje się na stosunkowo niskim poziomie, wynoszącym 0,39%. Najwyższa frekwencja odnotowywana jest w Trepkach (1,41%). W czterech sołectwach, tj. Jajkowo, Małe Leżno, Sugajno i Zembrze, żaden z mieszkańców nie dołączył do programu.

Liczba zwierząt poddanych sterylizacji lub kastracji na 10 gospodarstw domowych w sołectwie

Liczba zwierząt poddanych sterylizacji lub kastracji na 10 gospodarstw domowych świadczy o odpowiedzialności mieszkańców za zwierzęta domowe oraz o skuteczności działań zapobiegających bezdomności psów i kotów. W Gminie Brzozie działania te podejmowane są na znikomym poziomie, co wyraża poziom wskaźnika wynoszący 0,17. W trzech sołectwach, tj. Świecie, Trepki, Wielkie Leżno, nie podjęto żadnych działań w tym zakresie.

Liczba kotłów do wymiany niespełniających wymogów Ekoprojektu na 10 budynków w sołectwie

Liczba kotłów do wymiany niespełniających wymogów Ekoprojektu na 10 budynków przedstawia udział niskosprawnych źródeł ciepła, które znacząco wpływają na jakość powietrza. W Gminie Brzozie wartość wskaźnika wynosi 1,21. Średnią gminną przewyższają jedynie sołectwa: Brzozie (2,21), Jajkowo (1,94) oraz Świecie (1,49).

Liczba dzikich wysypisk śmieci na 100 ha

Liczba dzikich wysypisk śmieci na 100 ha obrazuje skalę degradacji środowiska oraz poziom kultury ekologicznej. Wskazuje obszary, gdzie istnieje problem nielegalnego pozbywania się odpadów. W Gminie Brzozie problem ten występuje w sołectwach: Jajkowo (0,42), Janówko (0,44), Świecie (0,18), Trepki (0,26), Wielkie Leżno (0,19) oraz Zembrze (0,11).

Tabela 15. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera środowiskowa.

Jednostka analityczna	Ilość odpadów zawierających azbest do utylizacji na 10 budynków w sołectwie [Mg]	Frekwencja uczestników programu „Gmina Brzozie łapie deszcz”	Liczba zwierząt poddanych sterylizacji lub kastracji na 10 gospodarstw domowych w sołectwie	Liczba kotłów do wymiany niespełniających wymogów Ekoprojektu na 10 budynków w sołectwie	Liczba dzikich wysypisk śmieci na 100 ha
Brzozie	7,47	0,54%	0,16	2,21	0,00
Jajkowo	4,87	0,00%	0,08	1,94	0,42
Janówko	9,87	0,48%	0,15	0,32	0,44
Małe Leżno	8,05	0,00%	0,63	0,76	0,00
Mały Głęboczek	9,74	0,95%	0,22	0,66	0,00
Sugajno	9,89	0,00%	0,24	0,63	0,00
Świecie	10,00	0,98%	0,00	1,49	0,18
Trepki	12,07	1,41%	0,00	0,26	0,26
Wielki Głęboczek	5,80	0,19%	0,19	0,84	0,00
Wielkie Leżno	7,01	0,66%	0,00	0,80	0,19
Zembrze	9,68	0,00%	0,15	0,20	0,11
Gmina Brzozie	7,90	0,39%	0,17	1,21	0,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brzozie, inwentaryzacji terenowej, Ewidencji Gruntów i Budynków Gminy Brzozie

4.2.3. Sfera techniczna

Stopień zwodociągowania

Stopień zwodociągowania określa dostępność bieżącej wody z sieci publicznej, będącej standardem cywilizacyjnym. W Gminie Brzozie wszystkie sołectwa posiadają dostęp do sieci wodociągowej, przy czym najwyższy stopień charakteryzuje sołectwo Brzozie (98,69%). Niższy, niż średnia gminna, stopień zwodociągowania występuje w: Janówku (84,85%), Małym Leźnie (65,08%), Małym Głęboczku (63,33%), Sugajnie (78,57%), Wielkim Głęboczku (84,38%) oraz Wielkim Leźnie (86,21%).

Stopień skanalizowania

Stopień skanalizowania przedstawia pokrycie terenu siecią kanalizacyjną. Niski stopień świadczy o konieczności korzystania ze zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. W Gminie Brzozie występuje sześć sołectw w całości nie skanalizowanych, są nimi: Janówko, Małe Leżno, Sugajno, Trepki, Wielkie Leżno oraz Zembrze. Ogólny stopień skanalizowania Gminy wynosi 31,08%.

Liczba zbiorników bezodpływowych na 10 budynków w sołectwie

Liczba zbiorników bezodpływowych na 10 budynków w sołectwie jest uzupełnieniem wskaźnika stopnia skanalizowania. Pokazuje, jak duża część zabudowy polega na tradycyjnych instalacjach, co wiąże się z ryzykiem nie szczelności i kosztami wywozu nieczystości. Najwyższy poziom wykorzystania zbiorników bezodpływowych wykazuje Jajkowo (5,91). Nieco niższe, lecz ponadprzeciętne wartości względem średniej gminnej (4,44) notują: Brzozie (4,85), Janówko (5,00), Mały Głęboćzek (5,11) oraz Sugajno (5,71).

Liczba studni na 10 budynków w sołectwie

Liczba studni na 10 budynków w sołectwie informuje o liczbie budynków bez dostępu do sieci wodociągowej, które pozyskują wodę z własnych źródeł. W Gminie Brzozie występuje mały udział budynków korzystających ze studni, o czym świadczy średnia gminna na poziomie 0,76. Ponadprzeciętne wartości wskaźnika wykazują: Mały Głęboćzek (0,77), Sugajno (0,90), Trepki (2,56), Wielki Głęboćzek (1,06) oraz Zembrze (1,30).

Dostępność do światłowodu

Dostępność do światłowodu wskazuje obszary wykluczone cyfrowo oraz określa, czy mieszkańcy mają dostęp do szybkiego i stabilnego internetu, co jest kluczowe dla edukacji i pracy zdalnej. Pozyskane dane pozwoliły jedynie na stwierdzenie dostępności światłowodu na terenie poszczególnych sołectw, bez informacji o stopniu dostępności. Na ich podstawie stwierdzono całkowity brak dostępności w sołectwach: Janówko, Małe Leżno, Sugajno, Świecie, Trepki oraz Zembrze.

Liczba sklepów spożywczych na 100 mieszkańców sołectwa

Liczba sklepów spożywczych na 100 mieszkańców wyraża dostępność podstawowych usług handlowych, kształtujących jakość i komfort życia lokalnej ludności. W Gminie Brzozie, w zdecydowanej większości sołectw, tj. Małe Leżno, Mały Głęboćzek, Sugajno, Świecie, Trepki, Wielki Głęboćzek oraz Zembrze nie występują sklepy spożywcze.

Liczba przystanków autobusowych na 100 ha

Liczba przystanków autobusowych na 100 ha jest miernikiem dostępności komunikacyjnej, określając gęstość sieci transportu publicznego, kluczowego dla osób niezmotoryzowanych. Gmina Brzozie wykazuje stosunkowo niską wartość tego wskaźnika (0,54), przy czym najmniejszą dostępność transportu publicznego stwierdzono w Małym Głęboćku (0,24). Najkorzystniejsza sytuacja pod tym względem występuje w Wielkim Głęboćku (1,02).

Liczba miejsc rekreacji na 100 ha

Liczba miejsc rekreacji jest miernikiem jakości życia społecznego. Do tego rodzaju miejsc zalicza się: place zabaw, siłownie, skatepark oraz inne obiekty rozrywki i rekreacji, utrzymane w stanie użytkowym na czas inwentaryzacji terenowej. W Gminie Brzozie dostępność miejsc rekreacji ocenia się na poziomie 0,19, przy czym w Małym Leźnie nie stwierdzono żadnych obiektów tej kategorii. Największa koncentracja miejsc rekreacji jest w sołectwie Brzozie (0,31) i jest związana m.in. z placami zabaw, stawem, skateparkiem oraz Parkiem Brzozika.

Liczba boisk na 100 ha

Liczba boisk na 100 ha odzwierciedla poziom wyposażenia jednostki w infrastrukturę sportową, sprzyjającą możliwości aktywnego spędzania czasu i uprawiania sportu przez mieszkańców. Gmina wykazuje małą liczbę boisk, co kształtuje wskaźnik na poziomie 0,03. Brak boisk stwierdzono w: Janówku, Małym Leźnie, Małym Głębocku, Sugajnie, Świeciu, Trepkach, Wielkim Głębocku oraz Zembrzu.

Liczba zgłoszeń wykonywania robót niewymagających pozwolenia na budowę na 100 ha

Liczba zgłoszeń wykonywania robót niewymagających pozwolenia na budowę na 100 ha obrazuje drobną aktywność inwestycyjną mieszkańców. Najczęściej jest ona związana z budową garaży, wiat, ogrodzeń oraz remontami istniejących budynków. Dowodzi on dbałości mieszkańców o swoje posesje i chęć inwestowania w nie. Mieszkańcy Gminy Brzozie wykazują niską aktywność w zakresie wykonywania robót niewymagających pozwolenia na budowę, na co wskazuje wartość wskaźnika dla Gminy wynosząca 0,11. Brak takich działań odnotowano w: Janówku, Małym Leźnie, Małym Głębocku, Sugajnie, Świeciu, Trepkach oraz Zembrzu.

Tabela 16. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera techniczna (część I).

Jednostka analityczna	Stopień zwodociągowania	Stopień skanalizowania	Liczba zbiorników bezodpływowych na 10 budynków w sołectwie	Liczba studni na 10 budynków w sołectwie	Dostępność do światłowodów
Brzozie	98,69%	53,44%	4,85	0,52	Częściowo
Jajkowo	91,67%	25,76%	5,91	0,66	Częściowo
Janówko	84,85%	0,00%	5,00	0,40	brak
Małe Leźno	65,08%	0,00%	1,27	0,64	brak
Mały Głębocek	63,33%	43,33%	5,11	0,77	Częściowo
Sugajno	78,57%	0,00%	5,71	0,90	brak
Świecie	88,89%	37,78%	2,89	0,64	brak
Trepki	91,30%	0,00%	3,48	2,56	brak
Wielki Głębocek	84,38%	54,38%	4,00	1,06	częściowo
Wielkie Leźno	86,21%	0,00%	2,41	0,34	Częściowo
Zembrze	89,71%	0,00%	3,82	1,30	brak
Gmina Brzozie	86,75%	31,08%	4,44	0,76	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brzozie, Ewidencji Gruntów i Budynków Gminy Brzozie, Geodezyjnej Ewidencji Uzbrojenia Terenu Gminy Brzozie

Tabela 17. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera techniczna (część II).

Jednostka analityczna	Liczba sklepów spożywczych na 100 mieszkańców sołectwa	Liczba przystanków autobusowych na 100 ha	Liczba miejsc rekreacji na 100 ha	Liczba boisk na 100 ha	Liczba zgłoszeń wykonywania robót niewymagających pozwolenia na budowę na 100 ha
Brzozie	0,31	0,55	0,31	0,06	0,31
Jajkowo	0,34	0,59	0,25	0,08	0,08
Janówko	0,48	0,44	0,11	0,00	0,00
Małe Leźno	0,00	0,54	0,00	0,00	0,00
Mały Głęboć	0,00	0,24	0,12	0,00	0,00
Sugajno	0,00	0,44	0,22	0,00	0,00
Świecie	0,00	0,53	0,18	0,00	0,00
Trepki	0,00	0,51	0,26	0,00	0,00
Wielki Głęboć	0,00	1,02	0,13	0,00	0,26
Wielkie Leźno	0,66	0,77	0,38	0,19	0,38
Zembrze	0,00	0,45	0,11	0,00	0,00
Gmina Brzozie	0,21	0,54	0,19	0,03	0,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji terenowej, Ewidencji Gruntów i Budynków Gminy Brzozie

4.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Liczba zabytków na 10 budynków w sołectwie

Liczba zabytków na 10 budynków określa potencjał turystyczny i historyczny jednostki, wskazując na zagęszczenie obiektów o wartości kulturowej. Jednocześnie, wskazuje również na konieczność objęcia ochroną tych obiektów, ze względu na fakt, iż stanowią one często części gospodarstw prywatnych. Na podstawie tego wskaźnika można stwierdzić, że największe zagęszczenie obiektów zabytkowych występuje w Trepkach (1,67), przy czym większość z nich to domy, budynki gospodarcze i stodoły wykorzystywane do codziennego użytku mieszkańców. Najmniej zabytków przypada na budynki w sołectwie Świecie (0,07).

Liczba pustostanów na 10 budynków w sołectwie

Liczba pustostanów na 10 budynków określa zły stan techniczny budynków, wpływających na poziom estetyki i atrakcyjność osadniczą obszaru. W Gminie Brzozie stwierdzono niski udział pustostanów, wynoszący 0,14, przy czym wyższe wartości wskaźnika od średniej gminnej odnotowały sołectwa: Małe Leźno (0,38), Sugajno (0,22), Trepki (0,51), Wielki Głęboć (0,34) oraz Zembrze (0,24). Brak pustostanów stwierdzono w Wielkim Głębocku.

Tabela 18. Podsumowanie analizy wskaźnikowej wg jednostek analitycznych- sfera przestrzenno-funkcjonalna.

Jednostka analityczna	Liczba zabytków na 10 budynków w sołectwie	Liczba pustostanów na 10 budynków w sołectwie
Brzozie	0,45	0,07
Jajkowo	0,64	0,13
Janówko	0,48	0,04
Małe Leżno	0,89	0,38
Mały Głębocek	0,96	0,11
Sugajno	0,94	0,22
Świecie	0,07	0,07
Trepki	1,67	0,51
Wielki Głębocek	0,50	0,00
Wielkie Leżno	0,80	0,34
Zembrze	0,71	0,24
Gmina Brzozie	0,64	0,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków, inwentaryzacji terenowej, Ewidencji Gruntów i Budynków Gminy Brzozie

4.2.5. Podsumowanie analizy pozostałych sfer

Na podstawie przeprowadzonych analiz sfer pozaspołecznych, przyznano dla każdej jednostki analitycznej liczbę punktów odpowiadającą stwierdzonym negatywnym zjawiskom. Metoda przyznawania punktów została szczegółowo opisana w podrozdziale 3.2. „Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego”. Poniżej przedstawiono zbiorcze liczby punktów w każdej ze sfer dla poszczególnych jednostek.

Tabela 19. Punktacja wskaźników negatywnych w poszczególnych sferach pozaspołecznych wg jednostek analitycznych.

Sfera	Gospodarcza	Środowiskowa	Techniczna	Przestrzenno-funkcjonalna
Brzozie	3	2	1	1
Jajkowo	2	4	3	0
Janówko	2	3	8	1
Małe Leżno	3	2	7	1
Mały Głębocek	3	1	8	0
Sugajno	3	2	9	1
Świecie	1	4	6	1
Trepki	3	3	7	1
Wielki Głębocek	1	1	5	1
Wielkie Leżno	3	2	2	1
Zembrze	3	3	8	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy wskaźnikowej pozostałych sfer

Efekt całościowy analizy sfer pozaspołecznych przedstawia Tabela 20. poniżej. Jest to podsumowanie wszystkich punktów, jakie każde z sołectw otrzymało łącznie we wszystkich sferach pozaspołecznych.

Tabela 20. Punktacja zbiorcza sfery pozaspolecznej wg jednostek analitycznych.

Jednostka analityczna	Suma punktów w sferach pozaspolecznych
Brzozie	7
Jajkowo	9
Janówko	14
Małe Leźno	13
Mały Głębocek	12
Sugajno	15
Świecie	12
Trepki	14
Wielki Głębocek	8
Wielkie Leźno	8
Zembrze	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy wskaźnikowej pozostałych sfer

Wszystkie sołectwa wykazały obecność negatywnych zjawisk w swoich granicach. świadczy to o potrzebie podejmowania działań w zakresie poprawy stanu istniejącego. Informacja ta stanowi uzupełnienie analizy wskaźnika syntetycznego sfery społecznej i służy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.

5. Delimitacja obszaru zdegradowanego

Na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej wyznaczono obszar zdegradowany w Gminie Brzozie. Za obszar ten przyjęto jednostki analityczne (sołectwa), w których wartość wskaźnika syntetycznego sfery społecznej była dodatnia, co jest równoznaczne ze zdiagnozowaniem stanu kryzysowego, oraz ocena punktowa sfery pozaspolecznej zawierała co najmniej jeden punkt.

W poniższej Tabeli 21. zestawiono wskaźnik syntetyczny sfery społecznej dla wszystkich jednostek analitycznych oraz ocenę punktową sfery pozaspolecznej.

Tabela 21. Wyniki analizy wskaźnikowej- obszary zdegradowane.

Jednostka analityczna	Wskaźnik syntetyczny sfery społecznej	Ocena punktowa sfery pozaspolecznej
Brzozie	-3,09	7
Jajkowo	6,99	9
Janówko	-3,81	14
Małe Leźno	-1,94	13
Mały Głębocek	-0,05	12
Sugajno	-0,92	15
Świecie	3,32	12
Trepki	3,82	14
Wielki Głębocek	-3,93	8
Wielkie Leźno	2,33	8
Zembrze	-2,73	15

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o przedstawione wyniki analizy wskaźnikowej, jako obszary zdegradowane zaliczane są sołectwa:

- Jajkowo,
- Świecie,
- Trepki,
- Wielkie Leźno.

Charakterystykę tych jednostek, wraz z odniesieniem do Gminy Brzozie, przedstawiono w poniższej Tabeli 22.

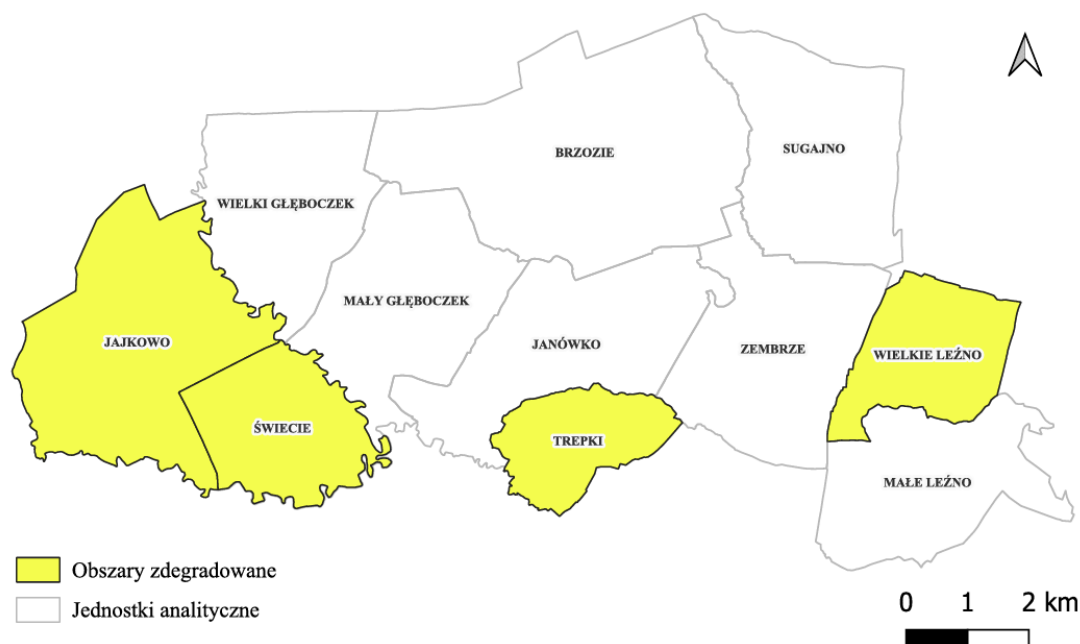
Tabela 22. Charakterystyka obszaru zdegradowanego Gminy Brzozie.

Jednostka analityczna	Liczba ludności [os.]	Powierzchnia [ha]
Jajkowo	592	1195,80
Świecie	204	565,74
Trepki	71	390,36
Wielkie Leźno	151	522,87
Gmina Brzozie	3802	9379,64
Obszar zdegradowany Gminy Brzozie	1018	2674,77
	26,78%	28,52%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Brzozie, Ewidencji Gruntów i Budynków Gminy Brzozie

Wyznaczony obszar zdegradowany Gminy Brzozie zamieszkuje łącznie 1018 osób, co stanowi 26,78% ludności Gminy. Pod względem powierzchni, zajmuje on 2674,77 ha, tj. 28,52% powierzchni Gminy.

Rysunek 6. Obszar zdegradowany Gminy Brzozie.

Źródło: opracowanie własne

6. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 10 ustawy o rewitalizacji, jako obszar rewitalizacji wyznacza się obszar gminy obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, który:

- cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk ze sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej,
- posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego i na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację,
- nie przekracza 20% powierzchni gminy,
- jest zamieszkiwany przez maksymalnie 30% ogólnej liczby mieszkańców.

Rewitalizacja jest formą specjalnej interwencji publicznej, której celem jest ulokowanie w relatywnie krótkim czasie możliwie wielu zasobów na ograniczonym terenie w celu wywołania samopodtrzymujących się impulsów rozwojowych. Aby osiągnąć założone cele, musi być skoncentrowana i ograniczona terytorialnie, co stanowi uzasadnienie ograniczenia obszaru rewitalizacji do 20% powierzchni gminy.

Objęcie obszarem rewitalizacji zbyt dużej grupy mieszkańców mogłoby z kolei, skutkować zmniejszeniem efektywności podejmowanych działań, przez nadmierne rozproszenie przestrzenne. Dlatego też ograniczenie liczebności grupy osób objętych obszarem rewitalizacji do 30% ma na celu skoncentrowanie środków pomocowych na jak największej liczbie ludności charakteryzującej się nadmiernym stanem kryzysowym.

Uwzględniając kryteria ustawowe, niemożliwe jest objęcie całego obszaru zdegradowanego zasięgiem działań rewitalizacyjnych. W związku z tym, granice obszaru rewitalizacji ograniczono do obszarów zamieszkałych w jednostkach analitycznych zakwalifikowanych do obszarów zdegradowanych. Ma to również na celu wyeliminowanie przestrzeni nie mających wpływu na stan obszaru zdegradowanego oraz skierowanie działań interwencyjnych do terenów rzeczywiście ich wymagających. Poniżej w Tabeli 23. przedstawiono charakterystykę wyznaczonych obszarów rewitalizacji, z uwzględnieniem wymogów ustawowych.

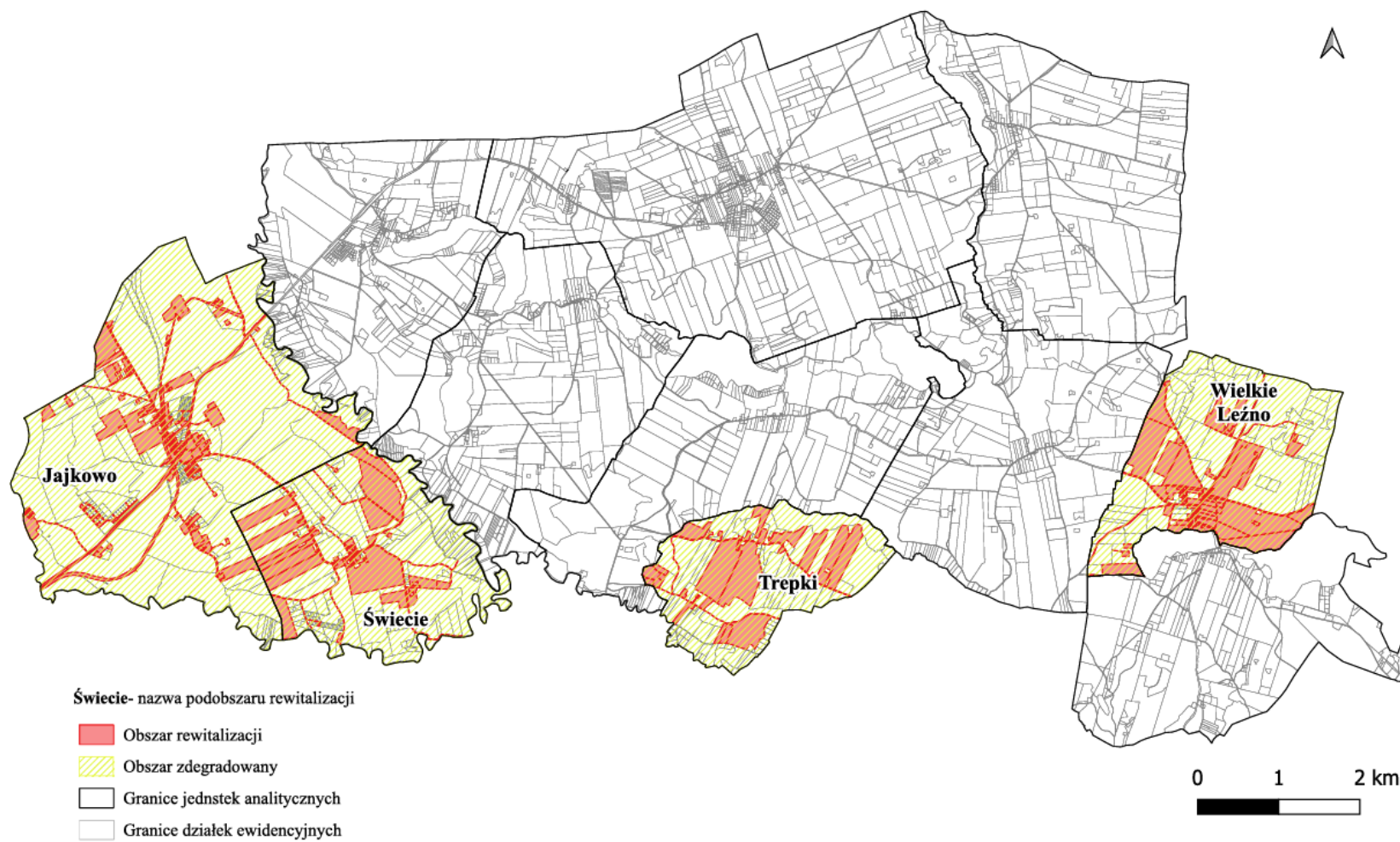
Tabela 23. Charakterystyka obszarów rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji	Liczba ludności [os.]	Powierzchnia [ha]
Podobszar I- Jajkowo	592	141,94
Podobszar II- Świecie	204	154,19
Podobszar III- Trepki	71	125,74
Podobszar IV- Wielkie Leżno	151	178,01
Gmina Brzozie	3802	9379,64
Obszar rewitalizacji Gminy Brzozie	1018	599,88
	26,78%	6,40%

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczone podobszary rewitalizacji obejmują działki ewidencyjne zabudowane wraz z drogami dojazdowymi do nich w sołectwach: Jajkowo, Świecie, Trepki oraz Wielkie Leżno (Rysunek 7.). Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji Gminy Brzozie wynosi 599,88 ha, co stanowi 6,40% powierzchni Gminy oraz jest zamieszkiwana przez 1018 osób, stanowiących 26,78% ludności Gminy.

Rysunek 7. Obszar rewitalizacji Gminy Brzozie.

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczony obszar charakteryzuje się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych, tj. obciążenie demograficzne, bezrobocie, niesamodzielność i niewydolność finansowa rodzin, trudności edukacyjne dzieci w wieku szkolnym, brak chęci samokształcenia, mała integracja społeczna, a także niska aktywność obywatelska. Argumentują one potrzebę podjęcia działań rewitalizacyjnych, które w dalszej perspektywie mogą zapobiegać wykluczeniu społecznemu i marginalizacji mieszkańców obszarów rewitalizacji na tle całej społeczności Gminy Brzozie.

Obciążenie demograficzne związane jest z dużym udziałem mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w strukturze wiekowej ludności. Łączny udział tej grupy wiekowej wszystkich podobszarów rewitalizacji w liczbie osób w wieku poprodukcyjnym całej Gminy wynosi 27,75%. Duża liczebność seniorów tworzy potrzebę dostosowania infrastruktury do ich potrzeb, rozwinięcie systemu pomocowego, a także włączanie seniorów w życie społeczne.

Stosunkowo duży problem bezrobocia może przyczyniać się do wykluczenia społecznego, a także pogłębiać problemy uzależnień. Na obszarze rewitalizacji Gminy Brzozie zarejestrowanych jest łącznie 36,25% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Brodnicy, przy czym bezrobotni do 30. roku życia stanowią 37,93% wszystkich bezrobotnych do 30. roku życia z terenu Gminy, długotrwale bezrobotni z obszaru rewitalizacji stanowią 41,93% wszystkich długotrwale bezrobotnych, udział osób w szczególnej sytuacji wynosi 40,57%, a bezrobotnych kobiet- 35%. Występujące bezrobocie może także wywoływać konsekwencje w postaci „dziedziczenia biedy”, co przekłada się na niewydolność finansową i występowanie rodzin dysfunkcyjnych.

O występowaniu niewydolności finansowej rodzin z obszarów rewitalizacji świadczą dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wskazuje on, że udział mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej wynosi 27,92% wszystkich świadczeniobiorców z terenu Gminy. Szczególnie negatywną sytuację wykazuje się w kontekście korzystających z Banku Żywności- ich udział w ogólnej grupie korzystających w Gminie wynosi 20,73%, oraz korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego- 31,52% wszystkich korzystających z terenu Gminy.

Problemy występujące w rodzinach mogą przekładać się na trudności edukacyjne dzieci w wieku szkolnym oraz brak chęci do podejmowania własnych działań mających na celu samokształcenie i stałe zwiększanie wiedzy. Udział dzieci z obszaru rewitalizacji uczęszczających na zajęcia wyrównawcze w ogóle dzieci korzystających z tego rodzaju zajęć wynosi 32,81%. Z kolei, o małym zaangażowaniu w samokształcenie można wnioskować na podstawie liczby czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej z obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie czytelników, wynoszącej 4,93%.

O małej integracji społecznej świadczy brak Ochotniczych Straży Pożarnych w Jajkowie Świeciu i Trepkach. W dwóch ostatnich nie funkcjonują również Koła Gospodyń Wiejskich. Obie te organizacje działają na rzecz społeczności lokalnej, a ich istnienie znacząco wpływa na integrację ludności. Dlatego też w wyznaczonych obszarach rewitalizacji, szczególnie tych wyżej wymienionych brakuje czynnika zrzeszającego ludność. Brak inicjatyw społecznych przekłada się w konsekwencji na brak poczucia więzi z obszarem, na którym mieszkają oraz społecznością sąsiedzką, co prowadzi do braku zaangażowania w życie obywatelskie. Niska frekwencja w wyborach sołtysa oraz

zebraniach wiejskich, dotycząca szczególnie podobszaru rewitalizacji Jajkowo, może powodować zanikanie tożsamości lokalnej.

Dodatkowo, występujące problemy społeczne potęgowane są przez problemy ze sfer pozaspołecznych. Najmniejszy wpływ mają kwestie przestrzenno-funkcjonalne, zaś Najwięcej dotyczy infrastruktury technicznej, zwłaszcza dostępności obiektów rekreacyjno-sportowych, które wpływają na podniesienie standardu życia. Widoczne są jednak również braki w poziomie zaspokojenia podstawowych potrzeb infrastrukturalnych, tj. dostępności kanalizacji, szczególnie w Świeciu i Wielkim Leźnie, światłowodu (głównie Świecie i Trepki) oraz sklepów spożywczych (szczególnie dotyczy Świecia i Trepek).

Na pogłębiony stan kryzysowy mają również wpływ czynniki gospodarcze, tj. udział działalności gospodarczych rolniczych, wynoszący 16,84% wszystkich rolniczych działalności gospodarczych z terenu Gminy oraz odsetek skreślonych działalności pozarolniczych w ogólne tego rodzaju działalności w Gminie, równy 32,44%. Wartości te dowodzą niskiej przedsiębiorczości i efektywności prowadzonych działalności na obszarach rewitalizacji.

W sferze środowiskowej największy wpływ na negatywne zjawiska na obszarach rewitalizacji ma niska świadomość ekologiczna mieszkańców. Świadczy o niej m.in. znikomy lub całkowity brak działań podejmowanych w zakresie sterylizacji i kastracji zwierząt. W trzech z czterech wyznaczonych podobszarów rewitalizacji (Świecie, Trepki, Wielkie Leźno) wykazano brak podjętych działań. Na wszystkich obszarach rewitalizacji występują również dzikie wysypiska śmieci, wpływające nie tylko na pogorszenie walorów estetycznych otoczenia, ale również stanowiące realne zagrożenie dla warunków środowiskowych Gminy.